: 1

דלא מיעצר וכי מאחר דלא מיעצר אליהו

אשתבועי למה ליה הכי קא"ל אפילו מל

דברכה נמי לא אתי וליהדריה לשל דברכה

משום דלא מינכרא מילתא 6 (אלא) רוחות

מנא לן דלא מיעצרי יהושע בן לוי

דאמר קרא יכי כארבע רוחות השמים

פרשתי אתכם נאם ה' מאי קאמר להן

אילימא הכי קאמר להו הקב"ה לישראל

דבדרתינכו בארבע רוחי דעלמא אי הכי

כארבע בארבע מיבעי ליה אלא הכי קאמר

כשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות כך א"א

לעולם בלא ישראל א״ר חנינא א הלכך בימות

החמה אמר משיב הרוח אין מחזירין אותו

אמר מוריד הגשם מחזירין אותו בימות

הגשמים לא אמר משיב הרוח אין מחזירין

אותו לא אמר מוריד הגשם מחזירין אותו ולא

עוד אלא אפילו אמר מעביר הרוח ומפריח

הטל אין מחזירין אותו תנא בעבים וברוחות

לא חייבו חכמים להזכיר ואם בא להזכיר

מזכיר מ"ם משום דלא מיעצרי ולא מיעצרי

והתני רב יוסף 2 ועצר את השמים מן העבים

ומן הרוחות אתה אומר מן העבים ומן הרוחות

או אינו אלא מן המטר כשהוא אומר ולא

יהיה מטר הרי מטר אמור הא מה אני מקיים

ועצר את השמים מן העבים ומן הרוחות

קשיא רוחות ארוחות קשיא עבים אעבים

עבים אעבים לא קשיא הא בחרפי הא באפלי

רוחות ארוחות לא קשיא הא ברוח מצויה

הא ברוח שאינה מצויה רוח שאינה מצויה

חזיא לבי דרי אפשר בנפוותא תנא העבים

והרוחות שניות למטר היכי דמי אמר עולא

ואיתימא רב יהודה דבתר מיטרא למימרא

דמעליותא היא והכתיב 3 יתן ה' את ממר

ארצך אבק ועפר ואמר עולא ואיתימא רב

יהודה זיקא דבתר מטרא לא קשיא הא דאתא

ניחא הא דאתא רזיא (ואי בעית אימא) הא

דמעלה אבק הא דלא מעלה אבק ואמר רב

יהודה זיקא דבתר מיטרא כמיטרא עיבא

דבתר מיטרא כמיטרא שימשא דבתר מיטרא

כתרי מטרי למעוטי מאי למעוטי גילהי

דליליא ושמשא דביני קרחי אמר רבא מעלי

תלגא למורי כחמשה ממרי לארעא שנאמר

י א מיי' פ"י מהלכות תפלה הלכה ח סמג עשין יט טוש"ע א"ח סימן קיד סעיף ג ד ה [וסימן קיז סעיף ג ד]:

מיעצרי, דכתיב כי כארבע יוחות השמים פרשתי אתכם. א״ר חנינא בימות החמה אמר משיב הרוח אין מחזירין אותו, אמר מוריד הגשם בימות אותו. מחזיריז הגשמים לא אמר משיב הרוח אין מחזירין אותו, לא אמר מוריד הגשם מחזירין אותו, ולא עוד אלא אפילו אמר מעביר הרוח ומפריח הטל אין מחזיריז אותו. לפי שאינו . נעצרין. תנא בעבים וברוחות לא חייבו חכמים להזכיר ואם בא להזכיר מזכיר. איני והתני בא יווור את השמים מן רב יוסף ועצר את השמים מן העבים ומן הרוחות, ושנינן ועבים אעבים ל"ק]. חרפי איז נעצרים, אפלי נעצרים משום דמעלי כדבעינן למימר קמן. דמעלי כדבעינן למימר קמן. רוח[ות א]רוחות נמי, רוח מצויה לא מיעצרא, רוח גדולה שאינה מצויה בכל עת נעצרת. ולמה אין מזכירין, וצריכין אותה לזרות בגרנות. ושנינן איפשר בנפוותא, פי׳, . יכוליז להבר בלא רוח. לכבור בכברה ולהסיר התבן מן הבר. תנא עבים ורוחות שניות למטר. פי׳. מיטרא ובתריה זיקא בניחותא או עיבא, מעלי באילו מטרא תניינא. שימשא בתר מטרא כתרי מיטרי. והני מילי שימשי בגילויא. אבל גלוהי דליליא ושימשי דביני קרחי לא. השלג מועיל לארץ י מה' מטרות, שנאמר כי לשלג אמר הוי ארץ וגשם א' מטר ב׳ וגשם ג׳ מטרות ב׳, הרי כאן חמשה. השלג מועיל להרים, המטר הגדול לאילנות, מטר בניחותא

הגשמים אין מחזירין ואם ספק אם רבינו חננאל דלא מיעצרי. וכז הרוחות לא רבינו גרשום

ה"ק ליה. אפי' טל שיורד לברכה לא ליהוי. וליהדריה נמי לטל דברכה. כלומר אמאי לא אמר ליה ואתנה מטר וטל מינכרא. דכיון דבכל יומא הוי נחית טל שאינו של ברכה. כי א״ל האידנא נחית טל דברכה לא מינכר בין טל דעד השתא, ור"ל דעד השתא נמין הוי משמע, כי מארבע רוחות אשר פרשתי אתכם אקבץ אתכם. כשם שאי אפשר לעולם בלא רוח. שבכל יום משיב הרוח. אמר משיב הרוח אין מחזירין אותו. אע"ג דלא זמניה הוא. אמר מעביר הרוח. אין בכך אן בכן כלום, ואפ״ה לא מיעצר. בעבים וברוחות. משיב הרוח ומביא עבים. למימרא דלא ומביא עבים. *למימו*א ולא מיעצרי. שתדיר באין עבים ומנשב הרוח, ואין בהם לא קללה ולא ברכה. **בעבים** יברוחות הכתוב מדבר. אלמא דאית בהו ברכה וקללה, אמרת לא חייבו ואמאי חכמים להזכיר. קשיא עביו יינו איז איז אעבים כו׳ חרפי. שלפני המטר. איז בהז משום ברכה. אפלי. שלאחר המטר יש בהן . משום ברכה. רוח מצויה. ברכה. שאינה מצויה אינה . שצריכין הן אלמא דמיעצרי, דיש בהז משום ברכה. אפשר בנפוותא. וכיון שאין צריכין אין בהן משום ברכה ולא מיעצרי. שניות למטר. כלומר

בימות החמה אמר משיב הרוח אין מחזירין אותו מוריד הגשם מחזירין אותו. אבל אם דילג שלא אמר לא גשם ולא טל אין מחזירין ובימות הגשמים לא אמר משיב הרוח אין מחזירין אותו לא אמר מוריד הגשם מחזירין אותו אכן אם אמר מוריד הטל בימות ואתנה טל ומטר: דלא מינכרא מילפא. דהא טל הוה מעיקרא ולא

> הוכיר אם לאו אם אינו זכור (ג) שלא אמר שום דבר בימות הגשמים כל ל' יום חזקה מה שהוא למוד הוא אומר ומחזירין מספק כל ל' יום וכן זכרנו ומי כמוך וכתוב לחיים שאומרים מן הכסה עד יום הכפורים מספק מחזירין ירושלמי בשם רבי חנינא היה שייך בגשם והזכיר טל אין מחזירין אותו בטל והזכיר של גשמים מחזירין אותו והתניא בטל וברוחות לא חייבו חכמים להזכיר ואם בא להזכיר מזכיר לא דמי ההוא דמצלי ומיקל לההוא דלא מצלי ולא מיקל ומפרש רבינו נתנאל (ד) טוב כשחינו מזכיר לא גשם ולא טל מכשהוא מזכיר גשם לפי שהגשמים סימן קללה בימות החמה היה שייך בעל לא הזכיר לא על ולא גשם אין מחזירין אותו והדין להפך במוריד הגשם דאמר בירושלמי בגשם והזכיר של טל אין מחזירין אותו והתניא אם לא שאל בברכת השנים או שלא אמר גבורות גשמים מחזירין בההוא דלא הזכיר כלל לא טל ולא מטר ומשם הר"ם שאין לומר בימות החמה משיב הרוח דהא אמר רבי חנינא בימות החמה אמר משיב הרוח אין מחזירין אותו מכלל דלכתחילה אין לאומרו ומשום הכי אמר הר"י בשם א"ז לעולם בין בימות החמה בין בימות הגשמים מוריד הטל דלעולם לא אתי לידי ספק אמר ספק לא אמר והיכא דלא מזכיר בגבורות מזכיר בשומע תפלה דהכי קאמר בירושלמי ומה שאלה שהיא מדוחק אומר בש"ת הזכרה שהיא מרווח לא כ"ש וכי היכי דשואלין בש"ת הוא מוכיר בש"ת ואפילו (ה) הזכיר קודם שומע תפלה אינו אומר עד שיגיע לש״ת והיכא דלא אמר בשומע תפלה אי נזכר קודם שעקר רגליו חוזר לש"ת ואי לא חוזר לראש בין לא אמר מוריד הגשם ובין לא אמר ותן טל ומטר (ומחזירין) וכן הפסק והני מילי ביחיד אבל שליח לבור פסק רבינו יהודה דאין מחזירין לפי דאין מחזירין שליח לבור אלא משום ג' דברים מתחיית המתים ומבונה ירושלים ומברכת ולמלשינים משום דגראה ככופר שמעתי מפי רבי שלמה לא דמי (ו) מצלי ומיקל למאן דלא מצלי ולא מיקל פירוש מיקל

כמו מקלל כלומר שאין מחזירין אם לא אמר ותן טל ומטר: הא בחרפי. פי׳ הא דאמר נעלרים היינו בחריפי כלומר בפירות המתבכרות וכו' אבל באפלי במאוחרות לא מיעלרי:

רוחות ארוחות לא קשיא הא ברוח ובו'.וה"הדמנילשנוייהל בחריפי הא באפלי אלא שפיר קא משני ליה הא ברוח מלויה וכו׳: שברות למשר. שניות במעלה כדאמרי אינשי משנה למלך: הא דאתא ניחא. פי׳ כשיורדות בנחת חשובה כאן ברזיא כלומר

בחוזק ואו אינה טובה: גילהי דליליא. פי זריחת הלילה שקורין לנישו"ר בלע"ו: רשבושא דביני קרחי. פי׳ כמו דבר קרחה שמכאן ומכאן יורדין הגשמים והשמש זורח באמלע זה דשמש לא מעלי:

עורפילא ארץ כשיאמר לשלג הוה ארץ הרי הוא כגשם מטר וגשם מטרות והרי יש כאן חמשה: מיטרא ניחא. שיורד בנחת יפה לפירות התבואה:

דלא מיעלר. לעולם אפילו באותן שנים: אישחבועי למה ליה. (א) אם א) [בע"י לימא], ב) ע"ו י: יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי הא לא נעלר: אפינו טל דברכה. שילמיח שום למח: וליהדריה לטל דברכה. ולימח

היה אחאד הרשנו מודה בחזירה דנול של ברכה דאי הוה אומר ואתנה טל ומטר היה אחאב מקנטרו ואומר לו שלח נעלר: אלא דמכניפנא לכו מד׳ רוחי עלמה לה גרסינן דהה פרשתי אתכם כתיב בקרא. ואיכא למימר דגרם ליה והכי משחמע קרא כי מד' רוחות השמים שפרשתי אתכם משם אקבלכם ואריכות לשון בעלמא הוא דלא כתיב קיבון בקרא: כשם שא"א לעולם בלא רוחות. שלא יתקיים מרוב הבל וחמימות: בלא ישראל. שאין העולם מתקיים אלא בשביל ישראל והכי אמר קרא כי כד' רוחות השמים פרשתי אתכם לרוחות העולם כדי שיתקיים שנאמר (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארך לא שמתי: בימות החמה. מניסן עד החג: משיב הרוח אין מחזירין אוחו. דבלאו הכי לא מיעלר: מוריד הגשם מחזירין אוחו. דמיעלר וכיון דבעה המיטרה לה התפלל תפלתו כהוגן וחוזר לרחש הברכה ואומרה בלא מוריד הגשם לפי שהגשמים בקיץ סימן קללה הן מפני הקליר: מעביר הרוח. שלח ינשב: ומפריח הטל. שלא ירד: אין מחזירין חוחו. דלח מיעלרי: בעבים. מקשר עבים: למימרה דלה מיעלרי. לפיכך לא חייבוהו להזכיר: בחרפי. עבים בכירות הבאים לפני המטר אינן עלורות: באפלי. הבאות מאוחרות לאחר המטר דשניות למטר הן כדלקמן ובהנהו כתיב ועלר וכיון דאין כולם נעלרות לא חייבו להזכיר שחינה מלויה. כתיב ועלר ואפ"ה לא חייבוהו להזכיר דסגי ליה במלויה. רוחות לא מצי לתרוצי הא בחרפי הא באפלי דרוח בין במטר בין בלא מטר לא מיעלר כגון רוח מלויה: רוח שחינה מלויה נמי חזיח לבי דרי. לגורן לזרות הקשין מן התבוחה ונחייב להזכיר: אפשר בנפוותא. וו"ן בלע"ז בנפה וכברה: שניות. כמעט שמועילות כמטר עלמו: מחי היח. כ אי זה עבים ורוחות קאמר דשניות למטר: אמר עולא וֹאיםימא רב יהודה דבתר מיטרא.

4 כי לשלג יאמר הוא ארץ וגשם ממר וגשם ל"ג הכח: יתן ה' חת מער חרלך מטרות עזו ואמר רבא תלגא לטורי חבק ועפר וגו' זיקה דכתר מיטרה. מטרא רזיא לאילני מטרא ניחא לפירי שהרוח מעלה אבק אחר הגשמים ונדבק בתבואה: ה"ג הא דאתא ניחה הה דחתה רויה. כשירד בנחת אינו מעלה אבק: רזיא. בכח. ולא גרסינן ואי בעית אימא הא והא כו". אלא ה"ג הא דמעלה אבק הא דלא מעלה אבק. והיינו הך: כמיטרא. שניות למטר כדקתני בתוספתא: למעוטי מאי. מאחר דכולהו כמיטרא מאי קמעטינן דהוי בחריה ולא הוי כמיטרא: גילהי דליליא. אישלושטר"א בלע"ז. בגילהי הוה קאי במס' (פסחים דף יג.) ורוב גילהי בליליא שכיח: וביומא שמשא דביני קרחי. שבין העבים שנראה במקום אחד אורה ובמקום אחר מעונן כקרח שיש לו שערות במקום אחד וקרחה במקום אחר: מעלי חלגא לטורי. וכ"ש לבקעה אלא הרים אין להם גשמים אלא שלג שהגשמים יורדין למטה ואין ההר שותה מהן ועוד שלג שבעמקים נמס והולך מפני החום ששולט שם כמים הוא אבל בהרים קרוי שלג:

כחמשה מיטרי לחרעה. דהכי משמע קרח כי לשלג יחמר הוח

עד ר"ה כדי שלא יבשו. ואם בתוך בית סאה, נאמר למשה שיונחות בבית סאה כולה ומותר לחרוש את כולן בשבילן, אבל אם אינם עשר או שאינן מפוזרות כהלכתו. חורש תחת כל אחת חשבון עשר לבית סאה, ובאילנות זקנים נאסר ל' יום

מקראי, וחכמים עשו סייג לתורה ואסרו בשדה הלבו מפסח ואילך ובשדה האילן בזקנים מעלרת ואילך, ואמרו בזקנים מפני שיונקים הרבה שלש אילנות לבית סאה הרי אלו מלטרפים וחורשים כל בית סאה בשבילן עד עלרת, לפי שכולו לגייך להן וילמה מתורת שדה לבן ונעשית שדה אילן, ואם אינם שלש חורש לכל אחד תחתיו לפי חשבון עד עלרת והשאר אסור מססח ואילך (טובה דד). ערבה. למקדש, דאילו ערבה ללולב מקרא נפקא (שש). וגיסוך המים.

עבים ורוחות שלחחר המטר: זיקה

לממידין של שחר שבעת ימי החג בחאמרינן בפרק לולג וערבה (ממ.) והחם מפרש כילד מנסכין בין מים בין יין, וכל קרבנות כל ימות השנה אין נסכיהם אלא יין חוץ מן החג בחמיד של שחר שלריך שני ניסוכין (שם). הלכה למשה מסיגי. אלו שלשה נשאו בבית החדרש מנין להם מן החורה, והשיבו שהלכה למשה מסיני הם ושמע השומעם (שם). עד בא חעמוד קודם. זיקא דבתר מיטרא. מטר יורד ולא כל לרכו ואין בו כדי להרביץ את העפר והרוח בא ומעלה את האבק ומכסה את ששב הזרעים שהם למים מן המים ומדבק בהם ונעשה טיע ומתייבש ומרקינין (דברים בח בד). מטרא רויא. כבד (יבחות חה) וגדול וחזק (שם קב:).

בים הם כלמוס, כמו שני למטר כמטר. דאתיא רזיא. כתיב ביה יתן ה' מטר ארצך אבק וגו'. גלוהי דליליא. ברק. שמשא למלך. דאתיא ניחא. הוה שני למטר כמטר. דאתיא רזיא. כתיב ביה יתן ה' מטר ארצך אבק וגו'. גלוהי דליליא. ברק. שמשא דביני קרחי. שזורח כאן ואין זורח כאן. מעלי חד תלגא לטורי. להכי אמר לטורי שתדיר השלג בהרים. גשם מטר וגשם מטרות.

תורה אור השלם 1. הוֹי הוֹי וְנָסוּ מֵאֶרֶץ צְפוֹן

נָאָם יִיָּ כִּי כָּאַרְבַּע רוּחוֹת השמים פרשתי אתכם נאם זכריה ב י 2. וְחָרָה אַף יָיְ בָּבֶם וְעָצַר 2. וְחָרָה אַף יִיִּ בָּבֶם וְעָצַר אֶת הַשְּׁמִים וְלֹא יִהְיֶּה מְּטֶר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתַּן אֶת יְבוּלְה וַאֲבַדְתָם מְהַרָּה מַעַל הָאָרֶץ הַטֹבָה אֲשֶׁר יִיָּ בַּנַבְּל יָּהָאֶ ץ נַּוּטבְּוּז יָּגָּשׁ נֹתֵן לְכָם: דברים יא יז 3. יָתַן יְיָ אֶת מְטַר אַרְצְךְּ אָבֶק וְעָפֶּר מִן הַשְּׁמִיִם יֵרֵד עָלֶיף עַד הִשְּׁמְדָף:

ובוים כוו כו ני לשלג יאמר הוא אָרֶץ וְגָשֶׁם מְטָר וְגֶשֶׁם מִטְרוֹת עֻזּוֹ: איוב לו ו

הגהות הב"ח

(h) רש"י בד"ה איטתבועי למה ליה דקאמר אם יהיה: (ב) ד"ה מאי היא באיזה עבים: (ג) תום' ד"ה בימות כו' אם אינו זכור שאמר שום דבר כו׳ כל״ל ומיבת שלא נמחק: (ד) בא"ד ומפרש רבינו נתנאל יותר טוב כשאינו מזכיר כו' בימות החמה מוכיר כו כימום החובר הלכך היה שייך בטל ולא הזכיר כו' גבורות גשמים בתחיית המתים מחזיכיו כו' לאומרו) מא"מ ונ"ב הגה"ה: (ה) בא"ד הוא מזכיר בש"ת ואפילו נזכר קודם ש"ת: (1) בא"ד מפי ר' שלמה לא דמי ההוא דמצלי ומיקל

לעזי רש"י

וו"ן [ו"ן]. נפה. [אישלושירנ"א]. ברק לילה.

מוסף רש"י שייך לעמוד קודם

בלוג היה מנסך כ שמונה. נתרתי פליג, דקאמ מ״ק שלשה לוגין בכל יום, ואיהו אמר בכל יום לוג, וקאמר ת"ק שבעה ולא שמיני, והוא אומ כל שמונה (סוכה מז. וכעי"ז שם מח:). עשר נטיעות. משנה בתוך בית סאה, שאין בין זו לזו אלא כמה שיש בין זו לחברתה ותפסו בית סאה שהוא נ׳ אמה ותפסו בית סאה שהוא נ׳ אמה על נ׳ אמה מפוזרות לאורד ורוחב בשוה, חורשין כל ביח סאה בשבילן ערב שביעית עד ר"ה, אע"פ שמלוה מן התורה להוסיף מחול על הקודש, כדנפקא לן מבחריש ובקציר תשבות. חריש של ערב שביעית הנכנס לשביעית, ואסור לחרוש שלשים יום לפני ר" בשמעתא קמייתא דמו"ק (ג.) מקראי, בנטיעות נאמר למשה מסיני שמותר לחרוש תחתיהם לפני ר"ה כדאמרינן במו"ק, לר" ישמעאל מהלכתא ולר"ע